

DANSKE ELITERESULTATER 2018

Frem, tilbage eller ligevægt? Danmarks aktuelle niveau i international elitesport

Notat / Januar 2019

Rasmus K. Storm
Klaus Nielsen

Idrættens
Analyseinstitut

DANSKE ELITERESULTATER 2018

Titel

Danske elitesportresultater 2018: Frem, tilbage eller ligevægt? Danmarks aktuelle niveau i international elitesport

Forfatter

Rasmus K. Storm & Klaus Nielsen

Layout

Idrættens Analyseinstitut

Forsidefoto

Caroline Wozniacki. Foto af: Joshua Sadli/Wikimedia Commons

Udgave

1. udgave, Aarhus, januar 2019

Pris

Notatet kan downloades gratis i vidensbanken på www.idan.dk

ISBN

978-87-93784-04-8 (pdf)

Udgiver

Idrættens Analyseinstitut

Frederiksgade 78B, 2.

8000 Aarhus C

T: +45 3266 1030

E: idan@idan.dk

W: www.idan.dk

Gengivelse af dette notat er tilladt med tydelig kildehenvisning.

Indhold

Resumé	6
English summary	7
Indledning.....	8
Hvordan måler man konkurrenceevnen i international elitesport?	10
Udviklingen i Danmarks konkurrenceevne i de olympiske sommerdiscipliner	12
Udviklingen i medaljehøsten i 2018	12
Udviklingen i top 8-point	13
Udviklingen i markedsandele.....	16
Hvordan klarer Danmark sig i forhold i andre lande.....	17
Lever Team Danmark op til målsætningen i rammeaftalen med Kulturministeriet?	21
Danmarks justerede konkurrenceevne: sommersport.....	22
Udviklingen i Danmarks konkurrenceevne: Vinterolympiske discipliner.....	26
Udviklingen i medaljehøsten	26
Udviklingen i top 8-point	26
Opsamling og perspektivering: Hvor er dansk elitesport på vej hen?	28
Hvor stiller udviklingen i konkurrenceevnen dansk elitesport fremadrettet?	28
Om forfatterne	33
Litteraturhenvisninger	34

Resumé

Med under to år til det går løs ved de olympiske sommerlege i den japanske hovedstad, Tokyo, er spørgsmålet, om dansk elitesport er på vej frem eller tilbage internationalt.

Idans årlige resultatanalyse analyserer udviklingen ved at sammenligne årets resultater i OL-disciplinerne med tilsvarende resultater fra tidligere år.

Analysen af 2018 viser modsatrettede tendenser.

Den bedste målestok for små landes konkurrenceevne er nationens samlede antal top 8-point¹. Danmark opnåede 122 top 8-point i 2018. I forhold til 2017, hvor der kun blev høstet 110 point, er der tale om et klart fremskridt. Også målt på, hvor stor en andel af det samlede antal mulige top 8-point danskerne høster, den danske 'markedsandel', er der fremgang at spore i forhold til 2017.

Det samme gælder i forhold til Idans såkaldte justerede mål, hvor de danske resultater i OL-disciplinerne ses i forhold til, hvad man kan forvente af et land på Danmarks størrelse og aktuelle velstandsniveau samt politiske og religiøse sammensætning.

Derimod kneb det i 2018 med at vinde medaljer for danske udøvere. I 2018 blev det kun til syv medaljer, hvilket står i kontrast til de foregående år, hvor medaljehøsten har været markant højere – f.eks. ved OL i Rio de Janeiro, hvor det blev til mere end dobbelt så mange – i alt 15 af slagsen. Dertil kommer, at det slet ikke lykkedes at vinde nogen guldmedaljer i 2018. Evnen til at indtage de absolutte topplaceringer gik altså markant tilbage i 2018.

Samlet set viser resultaterne dog, at den danske konkurrenceevne i international elitesport er blevet forbedret i forhold til 2017, hvis man benytter den mere pålidelige top 8-metode.

Efter et kraftigt bump på vejen i 2017 er niveauet nogenlunde på højde med, hvad der var tilfældet på samme tidspunkt i den foregående olympiske cyklus. Det tyder på, at der her i opløbet til det kommende OL er opnået en form for ligevægt i den danske konkurrenceevne.

¹ Disse beregnes ved, at en førsteplads tillægges otte point, en andenplads syv point etc.

English summary

There is now less than two years before the Olympic Games takes place in Tokyo. How will Danish elite sport athletes perform in Tokyo after the highly successful Olympics in Rio, where Denmark achieved an impressive 15 medals? This report approaches this question by analysing how the international competitiveness of Danish elite sport has developed since 2016 and, in particular, in 2018. Has it improved or deteriorated?

The Danish Institute for Sports Studies provides annual analyses of this issue. The studies record the results in all sports and disciplines included in the programme at the forthcoming Olympic Games. The methodology makes possible a rigorous analysis of the results over time and allows us to compare Denmark with other countries.

The overall outcome of this year's analysis is mixed.

The best measure for the competitiveness of small nations such as Denmark is not the medals table or the number of medals. It is rather a measure that takes into account positions among the top 8 in world championships or world rankings. Denmark achieved a total of 122 top 8-points in 2018. This represents a significant improvement after a weak performance in 2017 where Denmark ended up with only 110 top 8-points.

The Danish share of the total number of top 8-points has also increased. There is also improvement with respect to the unique measure developed by the Danish Institute for Sports Studies in order to record how well different countries perform in relation to their macro conditions such as primarily population size and income level but also political system and religion.

However, Denmark only won few medals in 2018. The total is a modest seven medals. This is less than half of the number of medals won in the 2016 Olympics. Further, all seven medals were of silver or bronze. Danish athletes did not manage to win any gold medals in the Olympic disciplines in 2018. The ability to achieve the absolute top rankings has deteriorated compared to previous years.

Despite the negative trend with regard to medals, there are good reasons for optimism. The increased top-8 points show that Danish elite sport is broadly based. More Danish athletes compete at the highest level and even if this has not in 2018 been translated to many medals it shows a solid potential for increased competitiveness and top results in the future.

Overall, the results show that the Danish level of competitiveness in international elite sports improved in 2018 compared to the year before. After weak performances in 2017 where Denmark's results and rankings deteriorated in relation to all relevant measures, the level of competitiveness as measured by top 8-points is now improved and is not far from Denmark's level at the same stage in the previous Olympic cycle.

Indledning²

Idrættens Analyseinstitut (Idan) følger løbende udviklingen i dansk eliteidræt. Det sker med henblik på at vurdere den danske konkurrenceevne i de olympiske discipliner. Dette notat er en opfølgning på tidligere års analyser (se fx: Storm & Nielsen, 2013, 2018; Storm, Nielsen, & Thomsen, 2016b) og søger at perspektivere det aktuelle niveau med udgangspunkt i de historiske resultater.

Efter en række meget succesrige år (2011-2016) for dansk elitesport viste resultaterne i 2017 klar tilbagegang. I 2018 er det imidlertid mere uklart, hvordan udviklingen skal vurderes. Målt på antallet af vundne medaljer og deres valør har der været tale om en klar tilbagegang, og resultaterne er langt fra på niveau med tidligere år.

Målt på top 8-point ser udviklingen mere positiv ud. Niveaue er ikke langt fra de resultater, danske atleter opnåede i de tidligere succesfulde år. Også målt på markedsandele og et justeret mål, der tager højde for de enkelte nationers forskellige makro-forudsætninger, fremstår udviklingen i 2018 i et mere positivt lys.

I Team Danmarks rammeaftale med Kulturministeriet indgår et mål om, at Danmark skal placere sig i top 5 blandt nationer under 10 millioner indbyggere og i top 25 blandt alle nationer. Danmark var i 2017 ikke i nærheden af at leve op til denne målsætning, uanset hvilken målestok der anvendes. I 2018 lever Team Danmark imidlertid op til målet i hen-seende til top 8-point.

Samlet giver det indtryk af, at resultatniveauet i 2018 er blevet rettet op og nu er på omtrent samme niveau som i perioden 2011-2016. Det bump på vejen, der blev konstateret i 2017 (Storm & Nielsen, 2018), er formentlig udtryk for et tilfældigt og midlertidigt udsving i konkurrenceevnen, og der er nu nogenlunde ligevægt i de danske præstationer i forhold til tidligere.

Dette notat er opbygget som følger: Først gives en kort indføring i, hvordan man måler konkurrenceevnen i international elitesport. Derefter gennemgås de danske resultater i 2018 i historisk belysning. Der introduceres forskellige mål for den danske konkurrenceevne, og der gives uddybende kommentarer til udviklingen i internationale styrkeforhold for de mest medaljevindende nationer samt sammenlignelige mindre lande, herunder de øvrige nordiske lande.

Der lægges – som ovenfor – primært vægt på resultaterne i de sommerolympiske discipliner. Som i de seneste år inddrager notatet dog også et kort blik på Danmarks konkurrenceevne i de vinterolympiske discipliner.

² Notatet gentager i visse tilfælde tekst fra tidligere resultatanalyser af forfatterne. Det sker f.eks. i forbindelse med redegørelsen for den anvendte metode. Datagrundlaget bygger for de historiske resultaters vedkommende på tidligere analyser, der er opdateret med aktuelle tal for året.

Danmark er traditionelt en sommersportsnation, og der satses i meget svag udstrækning på vintersport. Men i sammenligning med vores nordiske nabolande kan det være hensigtsmæssigt også at inddrage vinterdiscipliner for at vurdere forskelle og ligheder i et mere helhedsorienteret lys. Analysen af udviklingen i de vinterolympiske discipliner bygger videre på Storm og Nielsen (2017).

Notatet slutter af med en opsamlende perspektivering, der vurderer det fremtidige danske potentiale op til det kommende OL.

Hvordan måler man konkurrenceevnen i international elitesport?

Der er mange måder at måle et lands konkurrenceevne i international elitesport på. Ofte ses der på medaljetabellen, hvor lande er rangeret efter først antal guldmedaljer, derefter antal sølvmedaljer for lande med samme antal guldmedaljer og endelig antal bronzemedaljer for lande med samme antal guld- og sølvmedaljer.

Dette er ikke nogen relevant målestok for Danmarks konkurrenceevne, eftersom medaljernes værdi tillægges alt for stor vægt. En enkelt guldmedalje giver således en bedre rangering end et stort antal sølv- og bronzemedaljer. Det er derfor mere relevant at se på det samlede antal medaljer og øvrige topplaceringer.

Man kan eksempelvis se på medaljer enten ved internationale mesterskaber i samtlige discipliner og sportsgrene eller udelukkende i de olympiske sportsgrene og i de discipliner, der er på programmet ved sommer- og vinter-OL. Det er de to mål, Team Danmark (TD) og Danmarks Idrætsforbund (DIF) normalt har anvendt, når de ved årets slutning vurderer, hvordan Danmark har klaret sig.

Idan har i en årrække anvendt en lidt anden målemetode. For årene mellem de olympiske lege (OL) medregnes for hver OL-disciplin resultater fra årets verdensmesterskaber (VM) eller tilsvarende konkurrencer. Der afholdes årlige VM i de fleste discipliner, mens der i andre afholdes tilsvarende konkurrencer som World Cup.

I de fleste øvrige discipliner medregnes placeringer på de årlige verdensranglister, og i nogle sportsgrene med klar europæisk dominans – såsom håndbold – medtages resultater fra europamesterskaber (EM) korrigeret for ikke-europæiske nationers resultater ved det foregående OL eller VM. Det kan ses som et forsøg på at opgøre, hvordan resultaterne ville være blevet, hvis der var blevet afholdt OL i årene mellem de olympiske lege – et slags simuleret OL.³

³ For 2018 inddrages resultater for alle discipliner på programmet ved det kommende OL. Der konkurreres i 339 discipliner ved OL i Tokyo i 2020. I de fleste OL-discipliner (205) blev der afholdt VM i 2018. I langt de fleste af disse blev VM afholdt som en enkelt konkurrence i lighed med, hvad der er tilfældet ved OL. I ti discipliner (rugby, maraton svømning, skateboarding, surfing og de individuelle triatlondiscipliner) var der dog tale om en serie af konkurrencer, hvor det samlede resultat medregnes i resultatoversigten for 2018. I 127 discipliner medtages placeringer på officielle verdensranglister. Det gælder bl.a. atletik og svømning (tilsammen i alt 83 discipliner), hvor der ikke blev afholdt VM i 2018. I stedet er rangeringen baseret på årets bedste tider. I syv discipliner er der hverken VM-resultater eller ranglister. Her anvendes mål, der tager hensyn til sportsgrenens kontinentale styrkerelationer. I håndbold medregnes resultater fra årets EM korrigeret for ikke-europæiske placeringer i top-8 ved VM 2017 (en 8. plads til Qatar hos mændene). I vandpolo og synkronsvømning medregnes placeringer ved VM 2017 mht. fordeling på kontinenter, hvorefter placeringer ved årets EM, Asian Games og PanAmerican Championships indarbejdes for hvert kontinent for sig. I en enkelt disciplin (4x400 meter mixed stafetløb) er der ikke endnu nogen officiel rangliste, så der er intet grundlag for at inddrage denne disciplin i opgørelsen.

At simulere et OL indebærer, at der tages højde for deltagelsesbetingelserne ved de olympiske lege. I discipliner med kun én deltager per nation ved OL medregnes således kun den højest placerede deltager per nation i opgørelsen af 'simulerede' OL-resultater, selv om det ved VM er muligt at stille med flere deltagere pr. disciplin. Det kan medføre, at faktiske danske placeringer i top-8 ikke medregnes. Det var i 2018 tilfældet med den danske båd i sejlsportens 49erFX klasse, der blev nr. 7, men som ikke medregnes, fordi en anden dansk deltager blev bedre placeret. Det kan omvendt også medføre, at der i det simulerede OL indgår danske resultater, der er bedre end de faktiske VM-resultater. For 2018 er dette tilfældet for den danske mixed-double i badminton og for sejlsportens 49er klasse (se noter til tabel 2).

Der tages endvidere højde for, at der i nogle tilfælde konkurreres om bronzemedaljer ved OL, hvor dette ikke er tilfældet ved VM. I sådanne tilfælde medtages den bronzevinder fra VM, der lå højest på verdensranglisten på det tidspunkt, VM blev afholdt. Danmark vinder ofte bronzemedaljer i badminton, og disse medaljer medregnes i det simulerede OL som enten en 3. eller 4. plads. I 2018 vandt Danmark ingen VM-medaljer i badminton, så dette havde ingen effekt på resultatoversigten for 2018.

Ud over antal medaljer baseres sådanne simulerede OL-opgørelser også på top 8-point (nr. 1: 8 point, nr.2: 7 point, ... nr. 8: 1 point). I de senere år er Team Danmark og DIF også begyndt at opgøre top 8-point ved årlige VM og EM i OL-sportsgrene.

I det nedenstående fokuseres primært på top 8-point, da dette vurderes som den mest velegnede metode til at vurdere udviklingen i konkurrenceevnen for et mindre land som Danmark (Storm & Nielsen, 2009; Storm, Nielsen, & Thomsen, 2016a).

Idans opgørelse er velegnet til at sammenligne resultatudviklingen over tid og muliggør samtidig systematisk international sammenligning.⁴

⁴ Opgørelsen afviger fra Team Danmarks løbende opgørelser af medaljer og top 8-point i de olympiske discipliner. Team Danmark tager kun højde for faktisk afholdte mesterskaber og medtager både VM og EM i OL-disciplinerne. De to opgørelser har hver sine styrker og svagheder og kan supplere hinanden.

Udviklingen i Danmarks konkurrenceevne i de sommerolympiske discipliner

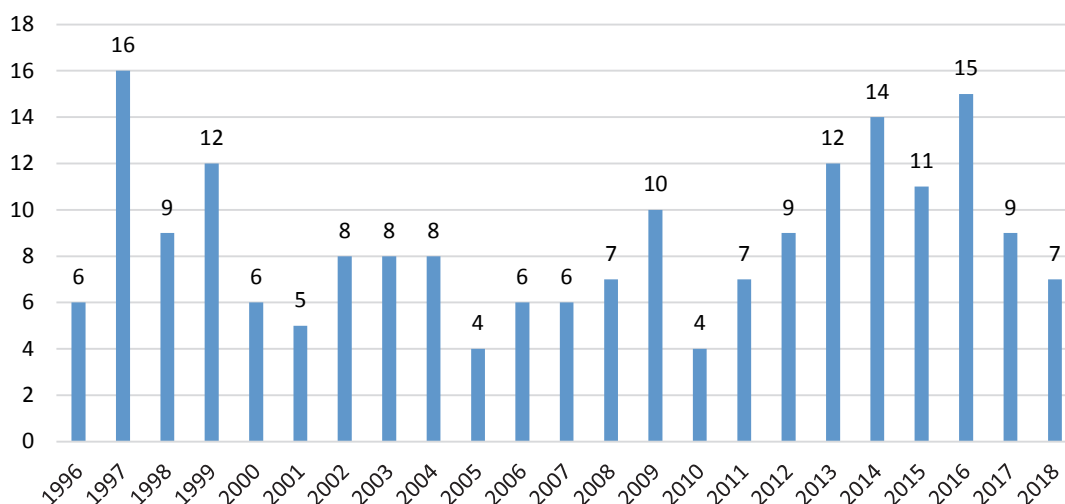
Danmarks konkurrenceevne i international elitesport i de sommerolympiske discipliner har de senere år været klart bedre end i de foregående årtier. Tidligere analyser har konkluderet, at Danmark er inde i den historisk set bedste periode, hvad angår topplaceringer (Nielsen & Storm, 2014). Særligt i årene fra 2010 til 2016 var der en markant forøget konkurrenceevne med flere medaljer og højere top 8-pointsum.

Udviklingen i medaljehøsten i 2018

Denne tendens er imidlertid blevet brudt siden OL i Rio. Hvis man ser isoleret på medaljehøsten, er det faktisk gået markant tilbage. Figur 1 viser udviklingen i antallet af danske medaljer i OL-disciplinerne fra 1996 frem til 2018. Bortset fra et mindre fald i 2015 steg antallet af medaljer år for år i perioden fra 2010 til 2016 med et højdepunkt på 15 medaljer i 2016. I den fireårige periode frem til og med OL i Rio varierede den danske medaljehøst fra 11 til 15 medaljer.

Dette var på niveau med antallet af medaljer i årene 1997-99, hvor Danmarks usædvanligt høje antal medaljer skal ses i lyset af sammenbruddet af den indtil da dominerende østeuropæiske elitesportsmodel. Fremgangen i 2010'erne skete omvendt i en situation med forøget international konkurrence, hvor ikke kun de tidligere østbloklande, men også flere andre nationer, internationalt (gen-)udvikler konkurrenceevne (De Bosscher, Shibli, Westerbeek, & Van Bottenburg, 2015).

Figur 1: Udviklingen i antallet af medaljer i OL-disciplinerne 1996-2018

Efter OL i Rio har medaljehøsten været væsentligt lavere. Efter ni medaljer i 2017 er antallet nu helt nede på syv medaljer. Den har kun været lavere i fire år i perioden siden 2002. Derudover er valøren af de danske medaljer også blevet forringet. Det blev i 2018 til fem sølvmedaljer og to af bronze, men ingen guldmedaljer.

Af tabel 1 kan ses, at nedgangen er jævn henover alle sportsgrene. Undtagelsen i 2018 er cykling, hvor resultaterne ligger fuldt ud på højde med tidligere år, men roning, badminton, håndbold og svømning er alle på lavere niveau end tidligere år.

Tabel 1: Danske medaljer i OL-disciplinerne 1996-2018 fordelt på sportsgrene

	96	97	98	99	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Sejlsport	1	1	2	1	1	1		2	2		1		1	1		2	2		2	2	2	1	1
Roning	2	4	1	1	1	1	3	1	1	1	1	2	2	1			3	1	1	1	2	1	
Cykling	1	2		2								2	1	4	1		1	2	1	1	3	1	3
Badminton	1	3	4	3	1	2	1	2	1	1	1			1	2	1	2	2	2	2	2	2	1
Kano/kajak		1		1									1					1	1	1	1	2	1
Skydning		2			1			1									1	1					
Svømning								1					1	1		2		2	5	3	2	1	1
Håndbold	1	1	1		1		2		1		1	1				1		2	1		1		
Atletik		1	1	1	1		1		2												1		
Ridning				1		1					1		1									1	
Boksning		1																					
Bordtennis									1	1													
Taekwondo				2				1															
Trampolin							1																
Brydning										1	1	1		2						1	1		
Tennis															1	1						1	1
Bue-skydning																		2					
Antal OL-sportsgrene m. medaljer	6	16	9	12	6	5	8	8	8	4	6	6	7	10	4	7	9	12	13	11	15	9	7

Udviklingen i top 8-point

Antal medaljer og placering i medaljetabellen er de mål, der oftest anlægges, når en nations konkurrenceevne i international elitesport vurderes. For mindre nationer er medaljer dog som nævnt en tvivlsom målestok, idet tilfældigheder og små marginaler kan give store udslag, der ikke reelt afspejler udviklingen i konkurrenceevnen.

Summen af top 8-point er derfor en mere pålidelig målestok for dansk elitesports konkurrenceevne. Tabel 2 indeholder en oversigt over samtlige danske top 8-placeringer i 2018.

Tabel 2: Danske top 8-placeringer 2018

Placering	Navn	Disciplin
Nr. 2	Frederik Madsen, Niklas Larsen, Julius Johansen, Casper von Folsach	Cykling, 4000 meter holdforfølgelsesløb
Nr. 2	Amalie Dideriksen	Cykling, omnium
Nr. 2	Annika Langvad	Cykling, mountainbike
Nr. 2	Emma Jørgensen	Kano og kajak, K1 200 m
Nr. 2	Pernille Blume	Svømning, 50 m. Crawl
Nr. 3	Anne-Marie Rindom	Sejlsport, laser Radial
Nr. 3	Caroline Wozniacki	Tennis, damesingle
Nr. 4	Mathias Christiansen, Christinna Pedersen	Badminton, mixed double
Nr. 4	Amalie Dideriksen, Trine Schmidt	Cykling, parløb
Nr. 4	Simone Christensen	Cykling, BMX
Nr. 4		Håndbold, mænd
Nr. 4	Anne Larsen, Frida Sanggaard Nielsen, Hedvig Rasmussen, Ida Jacobsen	Roning, firer uden styrmand
Nr. 4	Christian Lübeck, Len Ea Cenholt	Sejlsport, Nicra 17
Nr. 5	Viktor Axelsen	Badminton, herresingle
Nr. 5	Mads Conrad-Petersen, Mads Pieler Kolding	Badminton, herredouble
Nr. 5	Rene Holten Poulsen, Morten Graversen	Kano og kajak, K2 1000 m
Nr. 5	Fie Udby Erichsen	Roning, singlesculler
Nr. 5	Jena Mai Hansen, Katja Salskov-Iversen	Sejlsport, 49FX
Nr. 5	Pernille Blume	100 meter crawl
Nr. 6	Niklas Larsen, Casper von Folsach	Cykling, parløb
Nr. 6	Mie Nielsen, Rikke Møller Pedersen, Emilie Beckmann, Pernille Blume	Svømning, 4x100 meter medley
Nr. 7	Fredrik Bjerrehus	Brydning, græsk-romersk stil, 66 kg
Nr. 7	Michael Valgren	Cykling, landevejsløb
Nr. 7	Daniel Bachmann Andersen, Rikke Svane, Betina Jæger, Anders Dahl	Ridning, dressurhold
Nr. 7	Sverri Nielsen	Roning, singlesculler
Nr. 8	Maja Jæger	Bueskydning, individuelt
Nr. 8	Niklas Larsen	Cykling, omnium
Nr. 8		Håndbold, kvinder
Nr. 8	Rene Holten Poulsen	Kano og kajak, K1 1000 meter
Nr. 8	Pernille Knudsen, Line Langelund, Julie Funch, Bolette Iversen	Kano og kajak, K4 500 meter

Nr. 8	Mads Emil Stephensen Lübeck, Nicolaj Hoffmann Buhl	Sejlsport, 49er
Nr. 8	Pernille Blume, Signe Bro, Julie Kepp Jensen, Mie Nielsen (Emily Gantriis)	Svømning, 4x100 meter crawl

I de fleste tilfælde er placeringerne identiske med placeringer ved årets VM i de pågældende discipliner. Der er undtagelser i badminton, bueskydning, sejlsport, svømning og tennis⁵

I 2018 var den samlede danske top 8-sum i alt 122 point. Figur 2 viser danske top 8-point ved OL i 2000, 2004 og 2008 samt udviklingen år for år siden 2009. Det kan ses, at efter en periode med fremgang faldt Danmarks top 8-sum i 2017 tilbage til 2011-niveau. I 2018 er antallet af top 8-point igen steget.

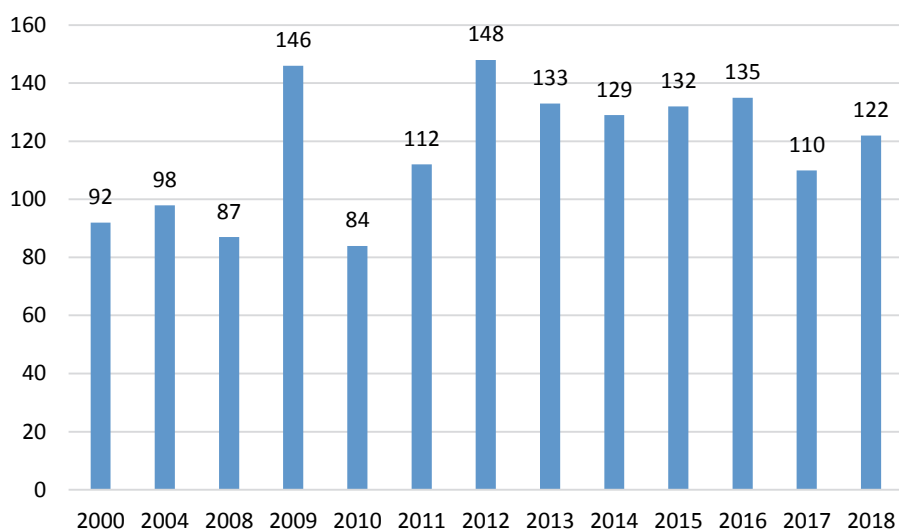
Det er lavere end i den foregående olympiske periode, dvs. årene 2013-2016, hvor summen af top 8-point varierede fra 129 til 135 point, men det er helt identisk med den gennemsnitlige pointsum i den foregående olympiske periode frem til og med OL i London, hvor Danmark nåede det hidtil højeste top 8-niveau (148 point).

Selvom der således også i henseende til top 8-placeringer er tale om tilbagegang i forhold til perioden 2013-2016, er tilbagegangen relativt beskeden, og niveauet er blevet hævet i 2018 i forhold til 2017. Det er nu helt på linje med, hvad det var i den næsten lige så succesrige foregående olympisk periode.

⁵ I de fleste tilfælde er placeringerne identiske med placeringer ved årets VM i de pågældende discipliner. Der er undtagelser i badminton, bueskydning, sejlsport, svømning og tennis:

- I badminton er Mathias Christiansen/Christinna Pedersen rangeret som nr. 4, selvom de kun nåede kvartfinalen ved VM. Det skyldes, at der var tre kinesiske par i semifinalen. Hver nation kan kun stille med to par ved OL. Derfor rykkes den kvartfinalist, der lå højest på verdensranglisten på det tidspunkt, hvor VM blev afholdt, en plads op. Det var det danske par.
- I bueskydning var der ikke VM i 2018. I stedet medtages placeringer på den officielle verdensrangliste på det tidspunkt, hvor VM normalt afholdes (september). Maja Jæger var på det tidspunkt nr. 8 på verdensranglisten.
- I sejlsport sluttede Mads Emil Stephensen Lübeck/Nicolaj Hoffmann Buhl som nr. 11 ved VM i 49er-klassen. De rangeres her som nr. 8, da der blandt de bedre placerede var tre nationer med to både. Ved OL kan to danske både blandt de otte bedste i 49eFX. Ida Marie Baad Nielsen/Marie Thugård Olsen blev nr. 7 med medregnes ikke her, da der kun kan deltage en båd per disciplin i OL.
- I svømning var der heller ikke VM i 2018. Der medregnes i stedet placeringer på årets verdensranglister.
- I tennis medregnes placeringer på de officielle verdensranglister ved årets slutning. Her var Caroline Wozniacki nr. 3.
- I cykling blev Danmark nr. 2 i holdforfølgelsesløb. Australien deltog ikke, da de koncentrerede sig om Commonwealth Games, hvor de vandt guld i verdensrekordtid. De havde formodentlig været bedre end Danmark, hvis de havde startet i VM, så den danske 2. plads burde måske snarere have været en 3. plads.

Figur 2: Udviklingen i samlet antal top 8-point i OL-disciplinerne 2000-2018

Udviklingen i markedsandele

Ud over de almindelige målinger af den absolutte medaljehøst og summen af top 8-point måler Idan også landes såkaldte markedsandele, dvs. andelen af det samlede antal medaljer og top 8-point. Dette er en relevant målemetode i den forstand, at antallet af medaljesæt – og dermed også den totale mængde top 8-point, der kan vindes – er steget over tid.

Ved beregning af markedsandele tager man højde for, at en stigning i en nations sum af top 8-point kan skyldes, at der blot er kommet flere discipliner til (og at man som nation tilfældigvis er konkurrencedygtig inden for den eller de pågældende discipliner), uden at det betyder, at landets internationale konkurrenceevne er blevet reelt bedre. Tabel 3 viser udviklingen i Danmarks markedsandel ved OL i perioden 1996-2008 og samtlige år siden da.

Tabel 3: Danmarks markedsandel (Danmarks top 8-point ud af samtlige top 8-point), 1996-2018, sommerolympiske discipliner

1996	2000	2004	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1,08 pct.	0,84 pct.	0,89 pct.	0,79 pct.	1,38 pct.	0,75 pct.	1,00 pct.	1,33 pct.	1,18 pct.	1,13 pct.	1,16 pct.	1,19 pct.	0,88 pct.	0,98 pct.

Tabellen viser, at Danmarks markedsandel var en smule højere end 1 pct. ved OL i 1996 men mindre end 1 pct. ved de tre følgende OL. Bortset fra 2010 var markedsandelen derefter klart højere end 1 pct. frem til OL i 2016. I 2017 faldt markedsandelen markant til et niveau på linje med perioden 2000-2008. I 2018 steg markedsandelen igen, men den er fortsat under 1 pct.

Udviklingen i markedsandele svarer nøje til udviklingen i faktiske top 8-point i perioden fra 2000 til 2016, hvor der kun var en beskedent stigning i antallet af discipliner fra 300 til 306. Dette var imidlertid ikke tilfældet i perioden fra 1988 til 2000, hvor antallet af sommer-

olympiske discipliner steg fra 237 til 300 (svarende til en forøgelse på mere end en fjerdedel). Et stabilt antal point svarer til en faldende markedsandel over tid i denne periode.

I 2020 ved OL i Tokyo sker der en markant udvidelse af OL-programmet med en samlet forøgelse af antal discipliner fra 306 til 339. Dette indvirker på opgørelsen af markedsandele i 2017 og 2018. Idans resultatopgørelse ('simuleret' OL) i perioder mellem OL sker altid for det antal discipliner, der er på det kommende OL's program.

Forøgelsen af discipliner medfører, at en stabil markedsandel kræver en forøget pointsum. Et fald i pointsummen, som Danmark har oplevet, indebærer et endnu større fald i markedsandel. Mens top 8-summen således kun er 10 pct. lavere i 2018 end i 2016, faldt markedsandelen i samme periode med hele 17 pct.

Den danske tilbagegang skyldes primært et svækket præstationsniveau i de sportsgrene og discipliner, der var på det olympiske program ved OL i Rio. I mindre omfang skyldes det dog også den seneste udvidelse af OL-programmet. Det er en fordel for Danmark, at der er kommet to nye discipliner til i banecykling (parløb for både mænd og kvinder), men samlet set er udvidelsen til ugunst for Danmark.

I alt er der kommet 33 nye discipliner til, heraf 18 i fem nye sportsgrene (baseball/softball, karate, klatring, skateboard og surfing). Endvidere er der kommet nye og andre discipliner i nogle af de etablerede OL-sportsgrene (bl.a. 3x3 basketball og holdkonkurrencer med kønsmixede hold i atletik, bueskydning, judo, svømning og triatlon). I 2017 og 2018 opnåede Danmark ingen top 8-point i nogen af de nye sportsgrene og discipliner bortset fra banecyklingens parløb.

Dertil kommer, at der også for etablerede OL-sportsgrene er sket ændringer af programmet, der er til ugunst for Danmark. Således er letvægtsfireren ikke længere på programmet i roning. Danmark har vundet medaljer alle de seks gange, bådtypen var på programmet ved OL, så det er en næsten sikker dansk medalje, der nu er udgået. Også konkurrencen i 50 m liggende riffelskydning, hvor Danmark historisk har klaret sig godt, er blevet fjernet fra OL-programmet. I begge tilfælde er de udgåede discipliner blevet erstattet med discipliner, hvor Danmark er langt fra verdenseliten.

Man kan i dette perspektiv hævde, at konkurrenceevnen ikke reelt er svækket i det omfang, som tallene tyder på, eftersom tilbagegangen delvis skyldes ændringer i OL-programmets sammensætning.

Hvordan klarer Danmark sig i forhold i andre lande

Tabel 4 viser medaljefordelingen på lande i henhold til Idans opgørelsesmetode. Det er formodentlig det nærmeste man kan komme på en oversigt over, hvordan medaljefordelingen ville have været, hvis der havde været afholdt OL i 2018.

Tabellen er opstillet efter samme principper som de gængse medaljetabeller med rangering efter først guldmedaljer, dernæst sølvmedaljer osv. De tre første kolonner viser antal guld-, sølv- og bronzemedaljer. Den fjerde og femte kolonne viser samlet antal medaljer i 2018 og ved OL 2016. Den sidste kolonne viser forskellen. Lande med en positiv forskel er gået frem siden 2016, mens tal med negativt fortegn angiver, at der har været tale om tilbagegang.

Table 4: Medaljetabellen 2018 (sommerolympiske discipliner): Top 20 plus de nordiske lande

		Guld	Sølv	Bronze	Total	OL 2016	Forskel
1	USA	42	41	37	120	121	-1
2	Rusland	33	18	25	76	56	20
3	Kina	31	25	18	74	70	4
4	Japan	22	28	20	70	41	29
5	Tyskland	17	13	18	48	42	6
6	Storbritannien	14	18	16	48	67	-19
7	Australien	14	17	18	49	29	20
8	Syd Korea	13	8	19	40	21	19
9	Holland	12	14	10	36	19	17
10	Frankrig	11	16	12	39	42	-3
11	Spanien	8	10	7	25	17	6
12	Italien	7	13	16	36	28	8
13	Brasilien	7	6	9	22	19	3
14	Kenya	7	3	3	13	13	0
15	Polen	7	2	3	12	11	1
16	Canada	6	7	10	23	22	1
17	Belgien	6	1	5	12	6	6
18	Cuba	5	5	5	15	11	4
19	Ungarn	5	3	3	11	15	-6
20	Serbien	5	2	6	13	8	5
24	Sverige	3	4	2	9	11	-2
50	Norge	1	1	1	3	4	-1
57	Danmark	0	5	2	7	15	-8
	Finland	0	0	0	0	1	-1

Tabellen viser, at Japan er det land, der har forøget medaljehøsten mest. Meget tyder på et resultatmæssigt meget succesrigt OL for værtsnationen i 2020. Fremgangen er dog i nogen grad misvisende, eftersom en del af den skyldes, at ændringerne i OL-programmet er til stor fordel for Japan, der klarer sig særdeles godt i de nye sportsgrene. Det blev således til ti medaljer i karate, skateboarding og sport climbing alene og fire yderligere medaljer i andre nye discipliner.

Rusland, Australien og Sydkorea er andre lande, der i 2018 vandt betydeligt flere medaljer end ved sidste OL. Mindst lige så bemærkelsesværdigt er det, at Holland i 2018 er medaljemæssigt på niveau med Frankrig og Italien og nu er i top 10 i medaljetabellen og med hensyn til antal medaljer. Belgien er også gået markant frem. Storbritannien er den store taber i medaljedysten, hvilket ikke er helt uventet efter landets fremragende OL i Rio, hvor de sluttede som nr. 2 i medaljetabellen.

De nordiske lande er alle gået tilbage. Finland vandt slet ingen medaljer i OL-disciplinerne i 2018. Sverige og Norge er dog kun gået beskedent tilbage. Danmark er til gengæld det land, der ud over Storbritannien er gået mest tilbage siden 2016 mht. antal vundne medaljer. I alt 33 lande opnåede i 2018 flere medaljer i OL-disciplinerne end Danmark. Ved OL i 2016 vandt kun 17 lande flere medaljer end Danmark.

Som nævnt ovenfor er medaljetabellen imidlertid en tvivlsom målestok for udviklingen af konkurrenceevnen for et mindre land som Danmark. Top 8-point er en mere relevant målestok. Den inddrager alle topplaceringer og viser dermed, i hvilket omfang danske atleter er med i toppen og med til at kæmpe om medaljerne. Tabel 5 viser samlet antal top 8-point ved de olympiske lege fra 1996 til 2008 samt hvert år derefter. Tabellen inddrager tal for Danmark og de 20 lande, der har det største antal top 8-point, samt de øvrige nordiske lande.

Tabel 5: Danske og udvalgte nationers top 8-point i de sommerolympiske discipliner 1996–2018

	Land/År	1996	2000	2004	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Place- ring 2018		Atlanta	Sydney	Athen	Beijing				London				Rio		
1	USA	1018	1001	1032	1068	968	1037	964	1096	1062	1068	952	1174	1282	1268
2	Rusland	734	866	867	806	738	885	885	846	847	802	778	565	669	805
3	Kina	551	580	672	967	723	866	924	843	721	777	847	767	716	758
4	Japan	209	236	387	330	312	438	402	385	387	439	389	421	572	695
5	Storbri- tannien	204	337	385	499	534	567	596	708	546	581	602	702	673	603
6	Tyskland	759	721	624	499	671	602	596	558	694	639	564	505	524	562
7	Austra- lien	435	623	553	515	417	444	456	434	351	472	417	412	465	497
8	Frankrig	444	502	420	476	465	507	499	421	416	520	468	486	568	478
9	Italien	386	401	352	359	381	340	333	357	395	283	257	376	379	408
10	Holland	208	275	230	211	220	191	216	239	253	256	364	257	337	392
11	Syd- korea	285	300	326	289	250	295	273	304	232	237	235	247	325	376
12	Canada	235	222	225	254	223	235	234	228	223	248	269	292	279	324
13	Spanien	211	208	284	246	325	251	200	217	301	244	190	238	275	278
14	Brasilien	135	122	135	178	163	162	180	173	280	254	186	290	258	250
15	Polen	229	223	184	215	217	201	224	152	227	188	242	159	292	229
16	Ukraine	294	318	318	276	209	237	271	249	255	244	245	189	211	189
17	Ungarn	222	212	228	161	225	217	199	194	234	188	191	169	281	179
18	New Zealand	73	63	96	124	121	146	190	171	195	191	223	204	207	168
...															
20	Cuba	256	310	245	261	198	200	148	156	164	139	157	151	153	132
...															
22	Danmark	107	92	98	87	146	84	112	148	133	129	132	135	110	122
...															
25	Sverige	135	145	127	106	109	121	118	123	123	147	116	131	130	117
...															
41	Norge	75	80	68	94	66	67	67	46	42	36	30	30	69	79
...															
73	Finland	58	48	21	51	35	34	6	35	47	47	22	14	18	21

Tabellen viser, at Danmark klarer sig betydeligt bedre efter denne målestok end i henseende til antal medaljer. Danmark vandt flere top 8-point end de øvrige nordiske lande og placerede sig som nr. 22. Det er faktisk en plads bedre end ved OL 2016, hvor Danmark vandt lidt flere top 8-point, men alligevel sluttede en plads længere nede på ranglisten. Internationalt er det igen den japanske fremgang, der falder mest i øjnene. Derudover er det bemærkelsesværdigt, at Frankrig er gået markant tilbage med en nedgang i top 8-summen på 16 pct. New Zealand er også gået væsentligt tilbage, hvilket dog næsten udelukkende skyldes en usædvanlig svag sæson for dets ellers så succesfulde roere, og landet er fortsat blandt de 20 bedst placerede lande i henseende til top 8-point.

Lever Team Danmark op til målsætningen i rammeaftalen med Kulturministeriet?

I rammeaftalen mellem Team Danmark og Kulturministeriet for den indeværende olympiske periode står der, at:

”Team Danmarks overordnede målsætning for perioden 2017-2020 er, at Team Danmark-støttede specialforbund skal præstere på højeste internationale niveau og vinde medaljer ved EM, VM og OL. Samtidig skal Danmark som nation placere sig i top-5 blandt nationer under 10 mio. indbyggere og i top-25 blandt alle nationer målt på internationale ranglister”.

Der er nok ingen tvivl om, at Team Danmark lever op til den første brede målsætning. Der er næppe nogen, der vil hævde, at de Team Danmark-støttede specialforbund ikke præstere på højeste internationale niveau. Det viser resultaterne i 2018 også.

Det er dog mere tvivlsomt, hvorvidt der leves op til den mere præcist formulerede anden del af resultatmålsætningen. Har Team Danmark i 2017 og 2018 levet op til målsætningen om placere sig i top 5 blandt nationer med under 10 mio. indbyggere og i top 25 blandt alle nationer?

I henhold til rammeaftalen med Kulturministeriet skal Team Danmark ”(...) sikre åbenhed og gennemsigtighed med hensyn til sine resultater. Team Danmark skal årligt rapportere om opfyldelse af mål i rammeaftalen som en del af årsrapporten”.

I Team Danmarks årsrapport for 2017 afrapporteres mht. målopfyldelsen omkring international rangering i 2017. Det anføres, at rangeringen er baseret på top 8-placeringer, men derudover det er ikke helt gennemskueligt, hvilke resultater der inddrages i beregningen.

I rammeaftalen er der tale om tilsyneladende præcise mål, men de er i virkeligheden ret elastiske. Der opnås forskellige resultater alt efter hvilken målestok, der anvendes til at vurdere målopfyldelsen. Nedenstående beregninger for international rangering er opgjort ud fra Idans tal for ’simulerede’ OL.

Tabel 6 giver et overblik over Danmarks rangering i de to sidste OL og i 2017 og 2018. Der ses på placeringen på medaljetabellen samt rangeringen efter antal medaljer og top 8-point.

Det fremgår, at Danmark ved OL i 2012 og 2016 i medaljetabellen sluttede lige uden for top 25 samt top 5 blandt de mindre nationer, mens rangeringen i henseende til de to øvrige mere relevante mål levede op til de placeringsmål, der blev formuleret i rammeaftalen for 2017-20.

I 2017 og 2018 blev målsætningen langt fra indfriet, hvis der ses på medaljetabel og antal medaljer. I 2017 levede de danske resultater heller ikke op til målsætningen i henseende til top 8-pointsum og var således langt fra at leve op til målene, uanset hvilken målestok der anvendes. I 2018 lykkedes det imidlertid at leve op til målsætningen i henhold til den mest relevante målestok; antal top 8-point.

Tabel 6: Danmarks rangering på medaljetabel og i henseende til antal medaljer og top 8-point i udvalgte år

Medaljetabel		
	Alle lande	Max 10 mio.
2012	31	6
2016	28	6
2017	37	11
2018	57	20
Medaljer		
	Alle lande	Max 10 mio.
2012	26	5
2016	18	3
2017	30	7
2018	34	8
Top 8-point		
	Alle lande	Max 10 mio.
2012	21	4
2016	23	4
2017	29	8
2018	22	3

Danmarks justerede konkurrenceevne: sommersport

Som nævnt er der flere forskellige måder at vurdere konkurrenceevnen i international elitesport på. Nogle af de mest hensigtsmæssige er anvendt ovenfor i analysen af udviklingen i dansk elitesports konkurrenceevne. Idan supplerer desuden med et såkaldt 'justeret mål'. Dette mål tager hensyn til, at verdens nationer har forskellige forudsætninger for at blive konkurrencedygtige.

Velstående lande og lande med et stort befolkningstal har alt andet lige bedre muligheder for at udvikle medaljekapabilitet, fordi de har de fornødne ressourcer (rigdom og mennesker) til rådighed for at gøre det. Andre strukturelle og kulturelle faktorer kan også spille ind, og meget af variationen i nationers resultater kan forklares med henvisning til forskelle i sådanne faktorer på tværs af nationer (De Bosscher, 2007).

Idans justerede mål stiller i udgangspunktet spørgsmålene: Hvordan ser konkurrenceevnen ud, hvis man tager højde for denne type af forskelle? Hvordan formår landene at forvalte deres givne ressourcer, 'handikaps' eller fordele i forhold til at skabe konkrete resultater?

En måde at besvare disse spørgsmål på er at beregne den statistiske sammenhæng mellem resultater og de givne faktoreres indvirkning – i dette tilfælde BNP (rigdom), befolkningsstørrelse, religiøse forhold (muslimsk land eller ej) og politiske forskelle (tidligere østblok-land eller ej) – og på den baggrund vurdere, hvor godt de enkelte lande klarer sig i forhold til deres forudsætninger.

Metoden, der anvendes, er en standard OLS-regression med variable, der udtrykker ovennævnte forhold. Ideen er at sammenholde de faktiske data vedr. top 8-point med den statistiske model med henblik på at se, om de inddragede nationer over- eller underpræsterer, når man justerer for de omtalte forhold.⁶

⁶ Metoden er nærmere beskrevet i Storm et al. (2016). Årets model er som de forrige år testet for almindelige modelforudsætninger, og resultaterne tyder ikke på brud. Enkelte nationer (outliers) er ekskluderet fra den endelige model med henblik på at skabe den mest robuste af slagsen. Data vedr. BNP (ppp) og population er hentet fra IMF.org.

Tabel 7: Rangering af nationer efter 'residual', dvs. overpræstation i forhold til baggrundsforudsætninger, udvalgte nationer

	2015		2016		2017		2018	
	Placering	Residual	Placering	Residual	Placering	Residual	Placering	Residual
Jamaica	1	2,55	1	2,65	1	1,93	1	2,21
Kenya	4	1,77	2	2,14	4	1,61	2	1,70
New Zealand	3	1,85	3	1,90	3	1,69	3	1,47
Djibouti	*	*	20	0,93	*	*	4	1,39
Australien	7	1,44	8	1,49	5	1,36	5	1,38
Holland	6	1,48	13	1,18	8	1,20	6	1,32
Bahamas	11	1,09	9	1,25	12	1,10	7	1,29
Aserbajdsjan	5	1,67	28	0,78	11	1,14	8	1,20
Usbekistan	13	1,06	35	0,65	17	0,90	9	1,19
Etiopien	12	1,07	7	1,59	15	1,01	10	1,19
Cuba	8	1,33	6	1,58	6	1,33	11	1,18
Storbritannien	10	1,22	5	1,59	7	1,26	12	1,09
Mongoliet	2	1,87	11	1,23	2	1,91	13	1,04
Niger	**	**	37	0,55	9	1,17	16	0,87
Danmark	13	1,15	12	1,21	22	0,77	17	0,87
Sverige	28	0,57	24	0,82	32	0,58	38	0,47
Norge	74	-0,64	81	-0,57	50	0,09	49	0,22
Finland	66	-0,25	94	-0,95	84	-0,93	82	-0,78
Filippinerne	93	-1,24	106	-1,68	103	-2,52	105	-2,46

* Djibouti opnåede ingen top 8-point i 2015 eller 2017; **Niger opnåede ingen top 8-point i 2015

Af tabel 7 kan ses de såkaldte residualer, der er beregnet på baggrund af modellen. Talværdier over 0 er et udtryk for, at den pågældende nation overpræsterer i forhold til sine baggrundsforudsætninger, mens tal under 0 er udtryk for en underpræstation. Tabellen indeholder rangeringen af udvalgte nationer for de sidste fire år (2015, 2016, 2017 og 2018) efter denne metode.

Alle nationer i top 10 efter dette mål er medtaget i tabellen. Dertil kommer de nordiske lande og udvalgte lande, herunder Filippinerne, der var agterlanternen blandt de nationer, der opnåede top 8-point i OL disciplinerne i både 2017 og 2018.

Når man justerer for de inddragede baggrundsvariable, får man en ganske anden rangering, end når man vurderer ud fra de resultatmål, der er anvendt i de første afsnit i dette notat. Ifølge denne opgørelse er det andre nationer – både små og med (langt) mindre velstand – der kommer ud som vindere.

De præsterer med andre ord bedre end man skulle forvente ud fra deres grundforudsætninger. Det gælder især for Jamaica og Kenya, der som oftest topper denne tabel i kraft af bred styrke i atletik i henholdsvis sprint og mellem- og langdistanceløb.

Disse lande er som oftest monokulturer i elitesportslig forstand. Det vil sige, at de kun er konkurrencedygtige inden for en enkelt sportsgren eller ganske få beslægtede sportsgrene.

Der er dog også nogle af de nationer, der vinder flest medaljer og top 8-point og er konkurrencedygtige over en bred front, der er med i toppen af 'overpræsterende' nationer. Australien er konstant blandt de mest 'overpræsterende' nationer. Det samme er Storbritannien. Blandt de mindre nationer er det særligt Holland og New Zealand, der udmærker sig.

New Zealand er en af de nationer, som Danmark rimeligvis sammenlignes med. New Zealand ligger som altid meget højt i den justerede måling og er at betegne som de små nationers internationale elitesportssupermagt. Gennem de senere år er det næsten kun gået frem for nationen.

Dette er sket på baggrund af en markant direkte indsprøjtning af ressourcer i elitesportssystemet. New Zealandsk elitesport oplevede et mindre resultatmæssigt tilbageslag i 2018, men dette har ikke ændret ved, at landet fortsat er nr. 3 på listen over 'overpræsterende' nationer.

Danmarks rangering er nogenlunde på linje med tidligere år. Danmark overpræsterer generelt i forhold til vores makrostrukturelle forudsætninger. Placeringen som nummer 17 er ikke helt på højde med det bedste år i 2016, men udtrykker alligevel en pæn forbedring fra det dårlige 2017, hvor Danmark endte som nr. 22 i den justerede måling.

De øvrige nordiske lande ligger noget lavere end Danmark i forhold til overpræstation i de sommerolympiske discipliner. Sverige leverer dog også solid overpræstation i forhold til landets makrostrukturelle forudsætninger.

Norge er tæt på at præstere præcis, som man skulle forvente ude fra disse forudsætninger. Finland afviger fra de øvrige nordiske lande i og med, at de underpræsterer i betydeligt omfang. Finsk elitesport burde klare sig betydeligt bedre, end det er tilfældet.

Udviklingen i Danmarks konkurrenceevne: Vinterolympiske discipliner⁷

Som nævnt indledningsvist har Idans tidligere analyser af den danske konkurrenceevne i international elitesport været fokuseret på de sommerolympiske discipliner. Det er naturligt, da der er en beskeden satsning på vintersport, og Danmark ikke har de klimamæssige forudsætninger for at blive konkurrencedygtig i vintersport.

På den anden side har Danmark gennem tiderne vundet enkelte medaljer i vintersportsgrene og en del top 8-point. I sammenligning med vores nordiske nabolande giver det endvidere mening at inddrage dette område, da både Norge, Sverige og Finland har vintersport som hovedsatsningsområde.

Når Danmark i årene frem mod 2016, og også i 2018, fremstår som nr. 1 i Norden, er det ret beset kun, når man isoleret set kigger på sommersport. Norge bruger f.eks. store ressourcer på at blive konkurrencedygtig i vintersport og ligger som følge deraf lavere resultatmæssigt i de sommerolympiske discipliner. Omvendt klarer Norge sig særdeles godt i disciplinerne på vinter-OL-programmet.

I Storm og Nielsen (2017) inddrages derfor vintersport for at gøre den samlede betragtning mere nuanceret. Nedenfor følger vi op på denne måling.

Udviklingen i medaljehøsten

Danmark har gennem tiden kun vundet en enkelt medalje ved vinter-OL og har kun enkelte andre gange været i nærheden af at vinde medaljer. Danske curlinghold har dog vundet medaljer ved VM, senest i 2016, hvor Danmark vandt sølv i VM for mænd. Danmark har således været konkurrencedygtig, men kun i curling.

De øvrige nordiske lande med undtagelse af Island har været blandt de mest medaljevindende nationer i vinter-OL gennem tiden. Ranglisten toppes af Norge, der også ved det seneste OL i 2018 blev bedste nation på medaljetabellen og i forhold til flest vundne medaljer og højeste top 8-pointsum.

Udviklingen i top 8-point

For Danmarks vedkommende er det mere relevant at vurdere konkurrenceevnen med udgangspunkt i top 8-point. Tabel 8 viser udviklingen i top 8-point for et udvalg af de bedste nationer i de vinter-olympiske discipliner i 2018. Det fremgår, at Danmark opnåede fire top 8-point, hvilket skyldes en 5. plads til Viktor Hald Thorup i den nye disciplin samlet start i

⁷ I Storm og Nielsen (2017) inddrog dette notats forfattere, ud over de nedenfor viste resultatanalyser, også det justerede mål for dansk konkurrenceevne i vintersport, sådan som det er i gjort i forbindelse med sommersportsresultaterne. Det er udeladt her, men det er helt oplagt, at Danmark underpræsterer i vintersport i forhold til de inddragede modelfaktorer.

hurtigløb på skøjter. Danmark opnår som regel enkelte top 8-point. Det ses af tabel 8, at Danmark har haft top 8-placeringer ved alle vinter-OL siden 2002 og ved VM i vinter-OL discipliner i alle år siden 2010 med undtagelse af et enkelt. Der har næsten udelukkende været tale om placeringer i curling. Undtagelserne er et par kvartfinalepladser til ishockeylandsholdet samt hurtigløb på skøjter, der de to sidste år har stået for alle danske top 8-point.

Tabel 8: Udviklingen i top 8-point, vinterolympiske discipliner, 1998-2018 (OL) og mellemolympiske år (2010-2018), udvalgte nationer

Placering (2018)		1998	2002	2006	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1	Norge	243	266	239	247	312	305	343	301	295	449	304	400
2	Tyskland	282	372	337	322	379	324	306	245	358	342	367	342
3	USA	205	372	292	356	280	359	329	312	315	346	390	331
4	Canada	163	205	284	341	323	393	304	282	274	275	352	330
5	Frankrig	89	118	132	144	150	219	196	169	216	250	202	195
6	Rusland	194	201	261	182	230	261	300	378	315	279	244	187
7	Schweiz	92	121	157	128	107	138	151	150	150	153	175	185
8	Japan	141	77	66	85	78	114	130	120	110	127	147	181
9	Sverige	42	79	150	145	150	144	137	149	136	87	126	179
10	Holland	127	101	97	105	146	181	177	219	160	150	185	178
11	Østrig	210	238	216	219	227	271	213	192	248	195	218	175
12	Syd Korea	61	53	91	140	102	95	116	77	92	81	104	173
13	Italien	140	147	164	93	206	118	121	142	131	160	134	157
14	Kina	74	79	111	123	113	124	114	145	133	108	126	101
15	Finland	117	102	110	75	118	77	84	71	57	66	96	86
16	Tjekkiet	46	41	57	62	49	48	60	107	131	104	100	71
17	Storbritannien	19	16	26	28	29	39	65	48	48	47	54	62

32	Danmark	7	2	1	4	5	0	6	6	1	10	1	4

Tabel 8 dokumenterer Norges imponerende styrke som vintersportsnation. Sverige fik flere top 8-point i 2018 end nogensinde tidligere og er blandt de ti øverste nationer. Finland er stagneret i vintersport, men klarer sig dog en hel del bedre end i de sommerolympiske discipliner.

Samlet er de danske resultater i de vinterolympiske discipliner altså meget beskedne, men det skyldes som nævnt den svage danske satsning og de klimatiske forudsætninger herhjemme. Det er tæt på utænkeligt, at det i fremtiden kommer til at ændre sig andet end helt marginalt.

Opsamling og perspektivering: Hvor er dansk elitesport på vej hen?

Dette notat stiller spørgsmålet om, hvorvidt den danske konkurrenceevne i international elitesport i 2018 er gået frem eller tilbage i forhold til tidligere år. Svaret er ikke entydigt.

Danmark er ikke konkurrencedygtig i vintersport og har aldrig været det, så fokus må naturligt være på de sommerolympiske discipliner.

Målt på de absolutte topplaceringer – medaljerne – repræsenterer resultaterne i 2018 et klart tilbageskridt. Syv medaljer er det blevet til: Ingen af guld, fem af sølv og to af bronze, hvis man tager udgangspunkt i Idans målemetode, der søger at afdække konkurrenceevnen i et simuleret olympisk scenarie, der bygger på resultater i OL-disciplinerne ved VM eller lignende konkurrencer i løbet af året.

Der er tale om en klar tilbagegang i forhold til de senere år, hvor der er blevet hentet væsentligt flere medaljer – også med bedre valør. I denne henseende repræsenterer 2018 endog et tilbageskridt i forhold til 2017.

Kigger man derimod på top 8-placeringer – der inkluderer resultater lige uden for medaljepodiet – både i forhold til absolutte værdier, markedsandele og et justeret mål, hvor der tages højde for de konkurrencedygtige landes forudsætninger, viser analysen, at konkurrenceevnen er nogenlunde intakt og i bedring efter den nedgang, der kunne konstateres i 2017.

Selvom det ikke er lykkedes at forvandle de sportslige bestræbelser til absolutte topplaceringer, så klarer de danske eliteatleter sig altså udmærket i forhold til top 8-opgørelsen, der repræsenterer et mere rimeligt mål for mindre nationer end tilgangen med kun at inkludere medaljer i opgørelsen.

Resultaterne kan efter denne målestok betragtes som tilfredsstillende omend ikke prangende, idet det naturligvis isoleret set er bekymrende, at de danske atleter ikke har formået at sikre sig de absolutte topplaceringer.

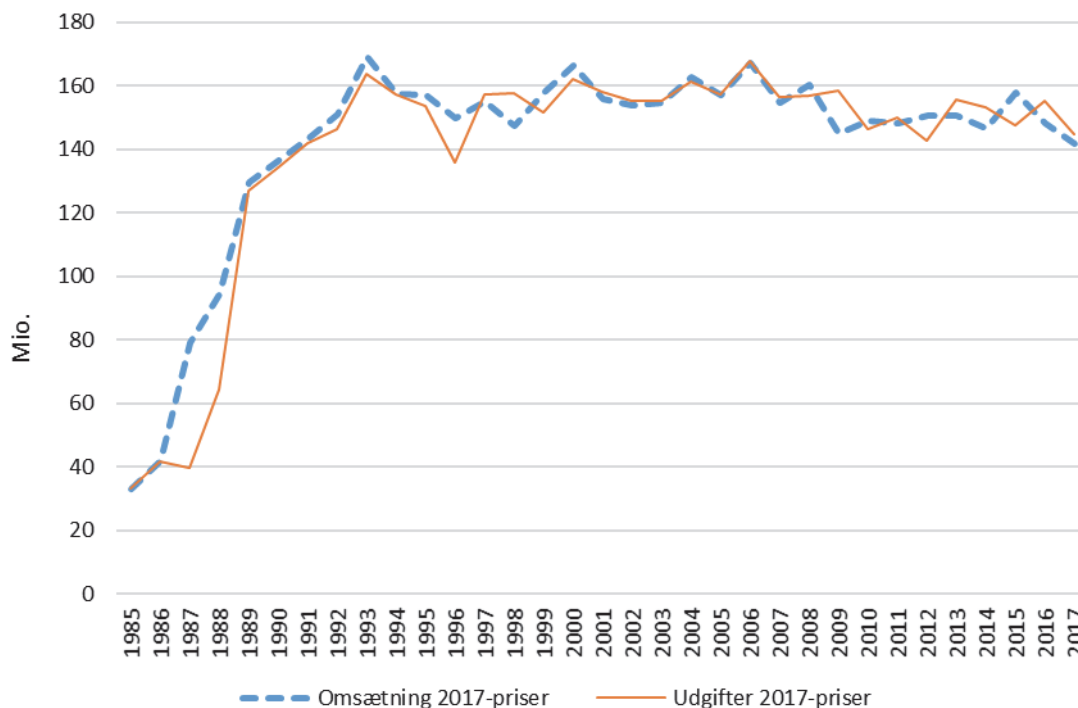
Hvor stiller udviklingen i konkurrenceevnen dansk elitesport fremadrettet?

Årsagerne til den svækkede danske konkurrenceevne skal formentlig findes i det faktum, at den internationale konkurrenceevne er stigende. Samtidig har Team Danmarks finansiering de senere år været stagnerende.

Figur 3 viser Team Danmarks omsætning og samlede udgifter siden institutionens oprettelse i 1984 og frem til seneste offentliggjorte årsrapport (for 2017) i 2018.⁸

Det kan ses, at Team Danmarks omsætning (inkluderende sponsorindtægter, fondstilskud, statslige tilskud mv.), men også organisationens udgifter (alle typer), udviser tendens til let fald i den periode i 2010'erne, hvor dansk elitesport oplevede fremgang, i forhold til de foregående 15-20 år. Den generelle udvikling er stagneret over det lange stræk, med tegn på et lettere fald de senere år.

Figur 3: Team Danmarks omsætning og samlede udgifter mio. kroner, 1985-2017, 2017-priser

Kilde: Team Danmarks årsrapporter i perioden

Man skal være forsigtig med at konkludere for håndfast i forhold til op- og nedgange i elitesportens ressource tilgang ud fra Team Danmarks indtægter og udgifter. Der tilflyder ressourcer til danske talenter og eliteatleter gennem mange kilder, ikke kun Team Danmark, men der er ikke noget robust data tilgængeligt, der kan give et præcist billede af omfanget uden for de direkte tilskud.

Selvom der på finansieringssiden er en tendens til fald, er det således ikke sikkert, at der totalt set er færre ressourcer til rådighed for eliten. Alligevel kan det med en vis rimelighed antages, at den nedadgående direkte støtte kan have en negativ indvirkning på den lang-

⁸ Tiden frem mod start 1990'erne var præget af store stigninger i overskuddet fra tips- og lottospil herhjemme, og som Team Danmark modtager størstedelen af sine midler fra. Siden har udviklingen været mere moderat, hvilket også har påvirket de direkte statslige tilskud til institutionen.

sigtede konkurrenceevne. Givet, at øvrige nationer løbende opruster, vil en faldende finansiering alt andet lige stille danske atleter relativt svagere i den internationale konkurrence.

Direkte støtte kan målrettes mere direkte til den absolutte elite og gøre en specifik forskel i forhold til at opnå de absolutte topresultater. Derfor er det en positiv nyhed for dansk elitesport, at Novo Nordisk Fonden i december meddelte, at fonden bevilliger 100 mio. kroner til Team Danmark, der skal gå til faciliteter og forskning til gunst for dansk eliteidræt. Ganske vist er der ikke tale om direkte støtte til atleterne, men sammen med midlerne fra blandt andre Salling Group kan bevillingen bidrage til at give dansk konkurrenceevne et langsigtet løft.

Desuden er der elementer i den aktuelle resultathøst, der kunne tyde på forbedringer. Et mere detaljeret blik på resultaterne i 2018 i forhold til de foregående år viser, at nogle idrætsgrene er på vej frem.

Det gælder især for dansk cykelsport, hvor den danske konkurrenceevne er meget høj i øjeblikket. Tabel 9 viser udviklingen i top 8-point for cykling og de øvrige danske sportsgrene. På junior- og ungdomsniveau præsterer danske cykelryttere bedre end nogensinde tidligere på både bane og landevej, hvilket får fremtidsperspektiverne for danske cykelsport til at se meget lovende ud.

Tabel 9: Top 8-point fordelt på sportsgrene, sommerolympiske discipliner 2008-2018

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Atletik								5	7		
Badminton	13	25	23	26	29	17	17	25	13	21	13
Boksning		4									
Bordtennis		4			4						
Brydning		13			8	4		7	7		2
Bueskydning		2		1	1	14					1
Cykling	17	31	12	2	12	19	18	6	23	14	37
Fodbold									1		
Fægtning							2	5			
Håndbold	2	9	9	12	3	13	7	7	8	3	6
Kano og kajak	11	5	6	2	11	7	6	10	13	14	13
Ridning	6	4	6	9	5	6	2		3	10	2
Roning	16	8		12	26	11	8	16	13	14	11
Sejlsport	11	13	3		13	10	18	15	17	10	16
Skydning		2	3	3	7	8	3	5	4	4	
Svømning	10	2	13	33	25	30	44	31	26	14	15
Tennis		5	8	8	4					6	6
Triatlon	1										
Volleyball				4							
	87	147	83	112	148	139	125	132	135	110	122

Sejlsport ligger også højt og stabilt, mens svømning stadig er i gang med et generationsskifte, der endnu ikke er slået igennem.

De to håndboldlandshold opnåede i 2018 ikke resultater, der var på højde med tidligere tiders standard, men på kvindesiden er et nyt ungt hold i støbeskeen, og hvad angår herreholdet, illustrerer guldmedaljen ved verdensmesterskabet i januar 2019, at et enkelt års beskedne resultater i en sportsgren ikke behøver være udtryk for en generel tilbagegang.

Derudover er fødelinjen i særdeles god stand. I de sidste ti årtier har Danmark været verdens klart bedste håndboldnation på ungdoms- og juniorniveau. Ved VM og EM har Danmark vundet tilsammen 55 medaljer. De næstbedste nationer er Rusland, Tyskland og Sverige med henholdsvis 33, 22 og 21 medaljer. Der er intet tegn på, at dette er på vej til at ændres. Der er grund til at tro, at de danske håndboldlandshold også i fremtiden vil levere mellem 8 og 10 top 8-point til den danske resultatportefølje, selvom intet kommer let i international elitesport.

Endvidere er det positivt, at Danmark fortsat opnår top 8-placeringer i et bredt udsnit af sportsgrene. I 2018 var det tilfældet i 11 sportsgrene, hvilket svarer præcist til gennemsnittet i den foregående olympiske cyklus.

Samlet set viser resultaterne, at den danske konkurrenceevne i international elitesport igen er nogenlunde tilbage på niveau og dermed i ligevægt i forhold til tidligere år. Efter et kraftigt bump på vejen i 2017, er niveauet i henseende til top 8-point nogenlunde på højde med, hvad man kan forvente på nuværende tidspunkt i den olympiske cyklus. Det halter med medaljerne og de absolutte topplaceringer, men de mange top 8-placeringer tyder på en stor bredde i eliten, der fremadrettet kan forvandles til et styrket niveau.

Idan vil fortsat følge udviklingen år for år og tage temperaturen på konkurrenceevnen frem mod det kommende OL i 2020 i Tokyo. Noget tyder på, at tilbagegangen i 2017 var et bump på vejen. 2019 vil vise, om dette var et midlertidigt tilbagefald og udslag af tilfældigheder, og om fremgangen i 2018 repræsenterer en mere blivende tendens, der bevæger konkurrenceevnen positivt ud af den ligevægt, der aktuelt er genoprettet.

Om forfatterne

Rasmus K. Storm (Ph.d.) er analyse- og forskningsleder ved Idrættens Analyseinstitut og adjungeret lektor (20 pct.) ved NTNU Handelshøyskolen, Trondheim.

Klaus Nielsen er professor ved Birkbeck, University of London.

Litteraturhenvisninger

De Bosscher, V. (2007). Sports Policy Factors Leading to International Sporting Success: Dissertation presented in partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor in Physical Education. VUBPRESS, Brussels.

De Bosscher, V., Shibli, S., Westerbeek, H., & Van Bottenburg, M. (2015). Successful Elite Sport Policies: An International Comparison of the Sports Policy Factors Leading to International Sporting Success (SPLISS 2.0) in 15 Nations. Maidenhead: Meyer and Meyer Sports.

Storm, R. K., & Nielsen, K. (2009). In a Peak Fitness Condition? The Danish Elite Sports Model in an International Perspective: Managerial Efficiency and Best Practice in Achieving International Sporting Success. *International Journal of Sport Management and Marketing*, 7(1/2), 104-118. <https://doi.org/10.1504/IJSM.2010.029715>

Storm, R. K., & Nielsen, K. (2013). Dansk elitesport i fremgang: Notat. Copenhagen. Retrieved from <http://www.idan.dk/vidensbank/udgivelser/dansk-elitesport-i-fremgang/b1e67438-642b-4d22-a1d2-a38400c02a2b>

Storm, R. K., & Nielsen, K. (2017). Er Skandinavien konkurrencedygtig? Danmark, Norge og Sveriges historiske resultater i international elitesport. In T. Busch, J. O. Olaussen, & I. J. Pettersen (Eds.), *Bred og spiss! NTNU Handelshøyskolen 50 år: En vitenskabelig jubilæumsantologi* (pp. 364-380). Oslo: Fagbokforlaget.

Storm, R. K., & Nielsen, K. (2018). Danske eliteresultater 2017: Et bump på vejen eller reel tilbagegang? Danmarks konkurrenceevne i international elitesport. København. Retrieved from <http://www.idan.dk/vidensbank/downloads/danske-eliteresultater-2017/28049968-70d1-4bf0-8f0d-a863008d4670>

Storm, R. K., Nielsen, K., & Thomsen, F. (2016a). Can a small nation be competitive in the global sporting arms race? The case of Denmark. *Managing Sport and Leisure*, 21(4), 181-202. <https://doi.org/10.1080/23750472.2016.1243993>

Storm, R. K., Nielsen, K., & Thomsen, F. (2016b). Danske eliteresultater 2015: Danmark fastholder et forbedret internationalt konkurrenceniveau frem mod OL i Brasilien (Brief). Copenhagen. Retrieved from www.idan.dk

